

Jeremiás és az Ige

Lekció: Lk. 3.1-17
Textus: Jer. 34.8-35.19

2008. nov. 30. Advent 1.
Gazdagrét

Megtérés a megtérésből...

Keresztelő János az Ige által megragadott ember. Jeremiás lelki rokona, hiszen mindketten az Úr által elhívott emberek. Mindketten megtérést hirdetnek. Mindketten szemben állnak a mindennapival, a hétköznappal. Mindketten az Úr oldalán állnak a nép előtt. Mindketten próféták.

Keresztelő János megtérést hirdet. Igehirdetése nem önmagában áll. János előremutat, felkészít valami többre. Útkészítője az Úr eljövételének. Izzik benne a bizonyosság, hogy az Úr eljön, elérkezik, meglátogatja népét, és ezért Izraelnek meg kell térnie, fel kell készülnie annak eljövételére, aki nem pusztán vízzel, de Szentlélekkel és tűzzel keresztel majd. Az Ige, amit hirdet, sokakat elér. Régen nem volt már próféta Izraelben. Tömegek mennek ki a pusztába, hogy hallgassák, majd magukra vegyék a megtérés keresztségét. A megtérés pedig konkrét formát ölt: akinek bőségesen van, ossza meg javait azzal, akinek nincsen. A vámszedő hagyjon fel azzal, hogy többet hajt be, mint ami a törvényes. A katona ne éljen vissza hatalmával, szűnjön meg az erőszaktól, és elégedjen meg azzal, amije van. És amint megtérnek, egyre erősödik szívükben a kérdés, a várakozás: Nem ő-e a Krisztus? A megtérés tisztává teszi lelki szemeiket és füleiket, érzékennyé teszi őket arra, hogy Isten ma is cselekszik, késszé teszi őket arra, hogy az Úr szabadítását várják.

Mai jeremiási történetünkben két csoport szerepel. Jeruzsálem vezetői és lakói, akik – meglepő módon – maguk is a megtérés cselekedetei mellett döntenek. Megtérnek, majd megtérnek a megtérésből... Valamint találkozunk egy furcsa közösséggel, a rékábitákkal, akik minden körülmények között kitartanak, engedelmesek. E két közösség története alapján tegye fel kérdésként a gazdagréti református gyülekezet, a mi közösségünk: mit jelent az Igének engedelmeskedni, és mit jelent nem engedelmeskedni?

I. Megtérés szorult helyzetben

Kritikus helyzetben van Jeruzsálem. Nebukadneccár babiloni király felvonult Jeruzsálem és Júda ellen. Nem az első hadjárat ez Jeruzsálem ellen, de az utolsó. 588-at írunk, és a következő évben a város elpusztul.

Az ostrom szorításában Cidkijjá király egyezséget, azaz szövetséget kötött Jeruzsálem egész népével, hogy engedjék szabadon a héber rabszolgákat, ami meg is történt. Cidkijjá kezdeményezésének háttérében Mózes törvénye állt, amely szerint ha valaki annyira eladósodott, hogy végül adósának rabszolgájává lett, a hetedik évben szabadon kellett engedni (2Móz. 21.2kk). A törvény nem engedte, hogy Izrael közösségében, Isten népében a végletekig ki lehessen szipolyozni, tönkre lehessen

tenni egy elszegényedett családot. Cidkijjá tehát Mózes törvényének, az Úrral való szövetség alapjának szerez érvényt – egy válságos helyzetben.

Jeremiás próféta könyvéből világos, hogy sem Cidkijjá, sem a nép vezetői nem vették különösebben komolyan az Úr törvényét ebben az időszakban. Nem kell sokat töprengeni azon, hogy vajon mi az oka a jelenlegi buzgóságnak. Jeruzsálem ostroma halálos fenyegetettséget jelent. A kicsiny Júdának semmi esélye a kegyetlen és haragra gyúlt szuperhatalom ellen. Egyetlen reménységük lehet csak: az Úr, Izrael Istene csodát tesz. Volt már erre példa Izrael történetében, és talán Cidkijjá hasonlóban reménykedik. Ha Istenhez igazítja életüket, ha felszabadítják az elszegényedett, rabszolgává lett, a végletekig kihasznált szomszédjaikat, talán Isten is könyörületre indul. A megtérés háttérében az áll, hogy szorul a hurok.

Vajon hiteles, őszinte-e az ilyen megtérés? Hiteles, elfogadható-e, ha valaki ilyen helyzetben kezd el engedelmeskedni az Igének? Amikor az Istenhez fordulás nagy kérdéséről beszélgetünk, visszatérő gondolat, hogy miért kellene bajnak lenni ahhoz, hogy valaki elfogadja az Urat. Vannak, akik úgy látják, hogy azok térnek meg, akiknek az életében valami alapvetően nincs rendben, beállt egy krízis, és ezért fordulnak Istenhez. De ha az ő életükben minden kerek és egész, hogyan kereshetnék az Urat? Vannak, akik azt hangsúlyozzák, hogy ha valamikor is Istenhez térnek, semmiképpen nem valami nehéz helyzetben szeretnék ezt tenni. Úgy látják, olcsó dolog, ha valaki azért kezd el hinni, mert kiment a lába alól a talaj. Hogyan gondolkozzunk minderről? Lehet-e hiteles, valódi, maradandó a megtérés a bajban? Lehetséges-e, hogy Cidkijjá és a jeruzsálemi vezetők megtérése valóságos, szívből fakadó?

Azt kell válaszolnunk, hogy lehetséges. Amennyiben a megtérés (akár abban az értelemben, amikor valaki Krisztus követője lesz, akár abban az értelemben, hogy aki már elkötelezte magát Jézusnak, az kell, hogy valamiben életét visszafordítsa Isten felé) alapvetően azt jelenti, hogy életünk felett elismerjük Isten uralmát, és ennek következtében egész lényünkkel felé fordulunk és neki élünk, a krízisnek döntő szerepe lehet ebben a fordulatban. Tudniillik a modern ember gondolkodásának a lényege, hogy életünk eseményeit és folyamatait mi kontrolláljuk, mi tartjuk a kezünkben. Sőt, azt tartjuk normális, helyénvaló, egészséges életnek, amiben miénk az irányítás, amiben előre nem látott események, betegség, pénzhiány, baleset, egyebek nem változtatják meg a dolgok általunk elképzelt menetét. A modern ember vezet és irányít, de nem szeret vezetetni és eltéríteni az általa jónak látott útról. Keresztyénként gyakran ugyanebben a világképben élünk, azzal a különbséggel, hogy Istennek is találunk benne helyet. Ami azt jelenti számos esetben, hogy az ő feladata a problémák megoldása, hiszen így mehetünk tovább az általunk elképzelt úton. A középpont továbbra is az ember, az „ÉN” marad.

Ebben a helyzetben a bármilyen természetű válság szerepe, hogy felismerjük és elismerjük a valóságot: nem mi vagyunk az Úr. Nem mi tartjuk kezünkben a folyamatokat. Nem mi vagyunk az univerzum középpontja. Nem mi tartjuk fenn az életet. Van valaki, aki nagyobb, aki több, aki jobb, és aki még szerető is. Vannak korlátaink. Vannak rajtunk túlmutató események. Vannak dolgok, amelyekről bennünket nem kérdeznek meg. Van valaki, aki magához hív, aki szeretete és hatalma

elismerésére hív. Aki előtt megtalálhatom igazi helyem. Ő a teremtő, az Úr, én pedig keze alkotása vagyok.

Hiteltelen az ilyen Istenhez fordulás? Semmiképpen sem. Minden azon áll vagy bukik, hogy mi következik akkor, amikor megszűnik a baj, hogy mi marad a megtérésből, amikor rendeződnek a dolgok. Gyenge az az ember, aki ilyenkor az Úrhoz fordul? Azt gondolom, nem. Sőt, aki ilyenkor a büszkeség helyett azt választja, hogy elismeri Isten uralmát, és alárendeli magát neki, az az alázat, a bátorság, a józanság erejéről tesz bizonyosságot.

Ugyanakkor mindez nem jelenti azt, hogy Istenhez térni csak akkor lehet, ha valakinek az életében nagy probléma jelenik meg. Hiszen azt kell mondanunk, hogy minden igazi megtérésben van válság. Ha nem külső események, életkörülmények válsága, akkor a benső életünk, érzelmeink, intellektuális meggyőződésünk válsága. Lehet, hogy család, egészség, munka, anyagiak mind rendben vannak, de mégsem lehet úgy átmenni az énközpontúságból az Istenközpontúságba, hogy ne éljük meg ennek mindent megrendítő valóságát. A Biblia a meghaláshoz és feltámadáshoz hasonlítja azt, amikor valaki Krisztus uralma alatt újat kezd. Ezért keresztelte meg Keresztelő János a megtérőket, az újat kezdőket.

Cidkijjá, valamint a jeruzsálemi vezetők újat kezdtek Istennel. Megerősítették az Úrral való szövetséget. Szabadon engedték addig kisémmizett testvéreiket. Megtértek. És ez a megtérés lehetett volna hiteles, valódi, őszinte. De nem volt az...

II. A megtérés visszafordítása

„De azután visszakényszerítették a szabadon bocsátott rabszolgákat és rabnőket, és erőszakkal újra rabszolgákká és rabnőkké tették őket.” Megtértek, majd megtértek a megtérésből. A kétszer 180 fokos fordulat 360 fokos, nincs különbség az első és az utolsó állapotuk között. Hogy mi van ennek hátterében, pontosan nem tudjuk. Lehet, hogy Nebukadnecár hadseregének szorítása valamilyen okból gyengült, és úgy tűnt, mégsem elveszett a helyzet. Lehet, hogy azt ismerték fel, hogy ez a lépés nem oszt nem szoroz a háború kimenetelére nézve. Lehet, hogy csak miután szabadon engedték a rabszolgákat, ismerték fel a megtérés ezen cselekedetének sekelben (forintban) mérhető árát. Akármi is húzódják meg a háttérben, nyilvánvaló cselekedetük: meggondolták magukat, megbánták az Úrral megújított szövetséget, kihátráltak a hitben megélt engedelmségből. A megtérésnek csak pragmatikus okai voltak, és amikor ezen okok megszűntek, gyorsan visszakoztak. Ez utóbbi döntésük által lepleződik le a bajban történt megtérésük olcsó, hamis, felszínes volta. Természetesen lehetett volna másképpen is...

Sajnos azt kell mondanom, hogy ez ma sem ismeretlen. A benső, a szív Istenhez fordulása mindig konkrét cselekedetekben mutatkozik meg, mindig konkrét döntésekben ölt testet. A megtérés a benső megváltozása, az értelem megújulása, de ez megjelenik a mindennapi életvitelben. Van, amikor valaki, aki Istenhez fordul, ennek teljes világosságában kezdi el megváltoztatni életét. Hitben hallgat Isten szavára, engedelmeskedik az Igének, elindul Jézus Krisztus követésének az útján. Van, aki úgy dönt, párkapcsolatait fogja ezen túl Isten törvényéhez igazítani. Van, aki munkáját,

pénzügyeit rendezni, hogy becsületesen éljen. Van, aki egy elhalófélben lévő kapcsolatra nézve ismeri fel, hogy új erővel, új reménységgel, új szeretettel kell jelen lennie. Felismered, hogy meg kell bocsátani, vagy bocsánatot kell kérni. Mindenkinek más és más formát ölt az Istenhez fordulás a mindennapok konkrét valóságában. Azután telnek a hetek, a hónapok, és úgy érzed, valami nincs rendben. Ára van Krisztus követésének. Megfogható, húsavágó, akár forintosítható ára van. És vannak, akik ilyenkor úgy döntenek: nem folytatják. Ezen a területen – de az is lehet, hogy az egészre nézve – nem fognak Isten Igéjére hallgatva, engedelmesen, megtérésben élni. És ezért visszafordulnak. Körbejártak, visszaérkeztek oda, ahonnan elindultak. Kipróbálták Istent, most valami más jön. Tudatosan megtérnek a megtérésből. Fájdalmas történetek, amelyek itt, közöttünk is zajlanak. Isten legyen kegyelmes hozzánk!

Máskor azonban nem tudatos az elfordulás, hanem láthatatlanul sodródik el valaki. A folyamat különböző, a végeredmény azonos. Ebben a helyzetben nincs jelen egy tudatos döntés, hogy valamiben nem követem Isten Igéjét, sokkal inkább az öngazolás hamis körei jelennek meg. Nem is úgy kell érteni azt az Igét... Isten nem ilyen szigorú..., stb.

Vannak emberek és közösségek, akik hűségesek maradnak, és kitartanak. Vannak emberek és közösségek, akik hűtlenek lesznek, és visszatérnek a megtérés előtti állapothoz. Jeruzsálem vezetői nem hallgatnak az Úrra. Egy másik, különös népet azonban, mintegy a jeruzsálemiek ellentétpárjául, példaként állít elénk az Ige.

III. Akik engedelmeskednek az Igének, és akik nem

Jeremiás egy különös találkozóra invitál egy különös közösséget. A próféta, Isten vezetése alapján, meghívja őket egy előkelő helyre, ahol borral kínálja a rékábiakat. Ők azonban így feleltek: *„Nem iszunk bort, mert a mi ősiünk, Jónádáb, Rékáb fia ezt parancsolta nekünk: Ne igyatok bort soha, se ti, se a fiaitok!”* Meg azt is parancsolta, hogy ne építsenek házat, ne műveljenek földet, ne birtokoljanak semmit, lakjanak sátorban. Hiába Jeremiás meghívása, hiába, hogy ő az Isten embere, a rékábiak engedelmeskednek ősiük parancsainak. A szöveg hangsúlyozza, hogy a rékábiak hallgattak őseik parancsára, Júda azonban nem hallgatott az Úr parancsára. Nem azt értékeli Isten, hogy ez a közösség nem iszik bort, nem telepedett le, nomád életet él, hanem azt, hogy hűségesek és kitartóak tudnak lenni. Ez a hűség és kitartás élesen szemben áll a jeruzsálemiek megbánt megtéréssel. Isten így szól a rékábiakhoz: *„Mivel ti hallgattatok őstöknek, Jónádábnak a parancsára ... nem halnak ki Jónádábnak ... az utódai, szíнем előtt maradnak mindenkor.”* Aki hallgat, aki engedelmeskedik, annak van élete, van jövője.

Jeruzsálem vezetőihez azonban így szól: *„Ti nem engedelmeskedtetek nekem igazán, amikor szabadulást hirdettetek ... most azért én hirdetek nektek szabadulást: Odaadlak titeket a fegyvernek, a dögvésznek és az éhínségnek, és elrettentő példává teszlek benneteket a föld minden országa számára.”* Aki nem hallgat, aki nem engedelmeskedik, annak nincs jövője.

Vajon kinek van ma jövője? Milyen közösségek fognak életben maradni, és melyek fognak elveszni? A jeruzsálemi közösség, akik az Istennel való szövetséget alárendelték a profitnak, akik eljátszottak egy megtérést, de valójában nem engedelmessé váltak, akik azzal akarták saját jövőjüket biztosítani, hogy másokat eladósítsanak, majd a végletekig kiszippolyozzák, akiknek nem számít a másik ember, csak saját hasznuk, elpusztultak. A rékábiak, akik nomád egyszerűségben éltek, akik tisztelték ősök parancsát, akik szolidaritást vállaltak a közösségben, életet nyertek.

Kísértetiesen mai a történet. Ki fog életben maradni, tehetjük fel a kérdést a gazdasági válság közepette? Kié a jövő? Nem kérdés, hogy azoké sem, akik másokat eladósítva, a népeket a végletekig kihasználva, hatalmas vagyonokra tesznek szert. Nem kérdés, hogy nem azoké a jövő, akik nem hallgatnak – nem hallgatnak Isten igazságának szavára, a szolidaritás szavára, az elszegényedettek, a nyomorban maradók fájdalmas kiáltásai hangjára. A jövő azoké, akik hallgatnak az Igére, akik engedelmessé válnak, akik valóságosan megtérnek. A jövő azoké, akik a megtérés gyümölcseit termik a közösségeikben, akik felkészülnek az Úr eljövetelére. A jövő Jézus Krisztusé, aki eljött, aki Lelke által folyamatosan adja magát a benne bízókhoz, és aki egy napon visszajön ítélni élőket és holtakat. Ha az ő kezében a jövő, ha egyedül benne és hozzá kapcsolódva van élet, akkor a mi feladatunk ma annyi, hogy őszintén, hitelesen, valóságosan igazítsuk életünket hozzá. Mert *„kiáltó hangja szól a pusztában: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit: minden szakadékot töltsétek fel, minden hegyet és halmot hordjatok el, legyen a görbe út egyenessé, a göröngyös simává: és meglátja minden halandó az Úr szabadítását.”* Ámen!